

L'OBSERVATORI
CRES-IEA

ESTEREOTIPS I DIFERÈNCIES DE GÈNERE

Centre de Recerca Sociològica
Institut d'Estudis Andorrans

<u>3.- ESTEREOTIPS I DIFERÈNCIES DE GÈNERE</u>	3
<u>3.1 DE LES SEGÜENTS PROFESSIONS, DIGUI SI US PLAU, QUI CREU QUE LES POT EXERCIR MILLOR, ELS HOMES O LES DONES:</u>	3
<u>3.1.1.- Mestre/a d'educació infantil i primària</u>	4
<u>3.1.2.- Xef de cuina</u>	5
<u>3.1.3.- Enginyer/a telecomunicacions</u>	5
<u>3.1.4.- Electricista</u>	6
<u>3.1.5.- Fotògraf/a</u>	7
<u>3.1.6.- Secretari/ària</u>	7
<u>3.1.7.- Caixer/a de supermercat</u>	7
<u>3.1.8.- Cirurgià/ana</u>	8
<u>3.1.9.- Infermer/a</u>	8
<u>3.1.10.- Bomber/a</u>	9
<u>3.1.11.- Polític/a</u>	9
<u>3.1.12.- Conductor/a de camió</u>	10
<u>3.2. DE LES SEGÜENTS CARACTERÍSTIQUES, QUI CONSIDERA QUE TENEN MILLOR APTITUD, ELS HOMES, LES DONES O IGUAL (NO HI HA DIFERÈNCIA)?</u>	10
<u>3.2.1.- Aptitud per les matemàtiques i la ciència</u>	11
<u>3.2.2.- Inclinació a ocupar-se d'altres persones</u>	11
<u>3.2.3.- Habilitat manual</u>	12
<u>3.2.4.- Força física</u>	12
<u>3.2.5.- Habilitat per a dirigir persones</u>	13
<u>3.2.6.- Disposició a rebre ordres (a que el manin)</u>	13
<u>3.2.7.- Facilitat d'expressió oral</u>	14
<u>3.2.8.- Disposició a viatjar per motius laborals</u>	14
<u>3.3. EN RELACIÓ ALS SEGÜENTS ASPECTES, VOSTÈ CREU QUE ACTUALMENT LA SITUACIÓ DE LES DONES A ANDORRA ÉS MILLOR, IGUAL O PITJOR QUE LA DELS HOMES?</u>	15
<u>3.3.1.- Salaris</u>	15
<u>3.3.2.- Perspectives de promoció professional</u>	16
<u>3.3.3.- Estabilitat en el lloc de treball</u>	16
<u>3.3.4.- Accés a llocs de responsabilitat en les empreses</u>	17
<u>3.3.5.- Accés a llocs de responsabilitat en la vida política</u>	17
<u>3.4. ENS PODRIA DIR SI ESTÀ MÉS AVIAT D'ACORD O MÉS AVIAT EN DESACORD AMB CADASCUNA DE LES FRASES SEGÜENTS?</u>	18
<u>3.4.1.- “En les mateixes condicions, és a dir, amb la mateixa preparació i dedicació, la majoria de les empreses prefereixen homes per cobrir els llocs de treball de responsabilitat”</u>	18
<u>3.4.2.- “LES DONES HAN D'ESFORÇAR-SE MÉS QUE ELS HOMES PER DEMOSTRAR QUE PODEN DESENVOLUPAR UN MATEIX LLOC DE TREBALL”</u>	18

3.- ESTEREOTIPS I DIFERÈNCIES DE GÈNERE

3.1 De les següents professions, digui si us plau, qui creu que les pot exercir millor, els homes o les dones:

	Homes	Dones	Igual	Ns/nc
Mestre/a educació infantil i primària	1,7%	23,9%	74,4%	
Xef de cuina	25,3%	6,7%	67,8%	,2%
Enginyer/a de telecomunicacions	21,8%	3,3%	73,5%	1,4%
Electricista	58,4%	,2%	41,4%	
Fotògraf/a	7,7%	5,6%	86,7%	
Secretari/ària	1,2%	25,5%	73,3%	
Caixer/a de supermercat	1,0%	29,1%	69,9%	,1%
Cirurgià/ana	18,3%	2,6%	79,1%	
Infermer/a	1,7%	18,4%	79,9%	
Bomber/a	53,3%	,5%	46,2%	
Polític/a	8,6%	5,4%	86,0%	
Conductor/a de camió	38,1%	,6%	61,3%	

Al demanar l'opinió sobre si es considera que els homes o les dones poden exercir millor una sèrie de professions, en la major part dels casos l'opció majoritària és la que considera que les poden exercir igual uns i altres. Per bé que aquest resultat pot estar influenciat per la tendència a donar una resposta "políticament correcta", el cert és que en un cert grau indica també que l'imaginari canvia cap a considerar la major part de les professions com a asexuals, la qual cosa portaria a admetre que tant homes com dones poden desenvolupar-les.

Malgrat tot, en algunes professions perdura encara un imaginari que les entronca amb el gènere masculí o femení segons sigui el cas. Així, s'observa una tendència a considerar que algunes professions les poden exercir millor les dones (mestra d'educació infantil i primària, secretària, caixera de supermercat i infermera) i altres els homes (xef de cuina, enginyer de telecomunicacions, electricista, cirurgià, bomber i conductor de camió). Cal fer notar que, en el primer cas, es veu que són professions on clarament es desenvolupen tasques de cura i/o de suport a d'altres persones (excepció feta del cas de caixera de supermercat, on probablement haurà pesat força tant la memòria quotidiana com el fet de ser una lloc de treball de cara al públic –i un públic format majoritàriament per mestresses de casa-). En canvi, en el cas de les professions que es jutgen més pròpies dels homes, encara hi preval sovint el prejudici tècnic –les enginyeries són pròpies dels homes– i de l'estatus –una dona pot ser cuinera, però el paper de xef (amb més estatus) és propi de l'home; igualment, és propi de la dona ser infermera, però de l'home ser cirurgià–, així com el prejudici de la força (en professions com les de bomber o conductor de camions).

En dues de les professions (fotògraf/a i polític/a) hi ha pocs punts percentuals de diferència (a favor dels homes), i una clara majoria considera que les poden exercir igual els homes i les dones.

En alguns casos, la resposta pot haver-se donat per la percepció que en determinades ocupacions hi ha més dones o més homes, encara que no és això el que es demanava. En aquest sentit, es pot considerar que en les respostes s'hi entreveuen els estereotips de gènere que també es manifesten en el mercat laboral, on es constata que les dones i els homes es concentren de forma desigual en determinats sectors econòmics i branques d'activitat (*segregació horitzontal*), i que tenen una presència desigual en les diferents ocupacions i categories professionals (*segregació vertical*).¹

Així, les professions que es considera que poden exercir millor les dones són professions "feminitzades" en el mercat laboral: són tasques relacionades amb el benestar i l'educació de les persones (*segregació horitzontal*) i més subordinades (*segregació vertical*); en canvi les professions que s'han considerat que poden exercir millor els homes són per una banda les tasques més físiques (que requereixen més esforç físic o són més perilloses) i per una altra banda les més tècniques i/o més remunerades i amb major prestigi.

3.1.1.- Mestre/a d'educació infantil i primària

Si bé el 74% de les persones enquestades consideren que poden ser mestres tant els homes com les dones, un 24% diu que són les dones les que poden fer-ho millor. Aquesta és una professió clarament feminitzada² ja que està relacionada amb una de les funcions que tradicionalment han desenvolupat les dones en l'àmbit domèstic (educació i atenció als infants).

Analitzant les respostes segons les característiques sociodemogràfiques de les persones enquestades, s'observa una relació en funció del nivell d'estudis, tot i que la diferència percentual no és molt elevada (diuen que les dones poden exercir millor de mestra d'educació infantil o primària el 27% dels que tenen estudis universitaris, el 24% dels que tenen estudis secundaris o formació professional i 22% dels que tenen estudis primaris o sense estudis). Segons la nacionalitat, els portuguesos ho diuen en menor

---

¹ Comisión Europea: "100 palabras para la igualdad". *Glosario de términos relativos a la igualdad entre mujeres y hombres*. OPOCE. Luxemburgo, 1998.

² A Catalunya, per exemple, prop del 85% del professorat d'aquest nivell són dones. *Llibre blanc de les dones de Catalunya en el món de la ciència i la tecnologia*. Disponible a: <<http://www.gencat.net/icdona/docs/estudis14.pdf>>

proporció (només el 16% considera que les dones poden fer millor de mestres) i el grup d'altres nacionalitats els que ho manifesten en major proporció (41%).

3.1.2.- Xef de cuina

Prop del 68% de les persones enquestades han respost que poden exercir de xef de cuina igual els homes que les dones, si bé un 25% creu que són els homes i un 7% ha dit que ho poden fer millor les dones. Tot i que en el sector de l'hoteleria i restauració hi treballen proporcionalment més dones, en aquest cas es tracta d'una categoria professional amb cert prestigi (els xefs més famosos són homes), i aquest factor pot portar a que s'associï més freqüentment amb els homes.

La consideració de que és una professió que poden exercir millor els homes és més elevada entre els joves (el 42% dels que tenen entre 18 i 25 anys pel 21% dels majors de 55 anys), i les persones de nacionalitat andorrana són les que consideren en menor

proporció que els homes poden exercir millor aquesta professió (20%), mentre que el grup d'altres nacionalitats són els que ho manifesten en major proporció (43%). Segons l'ocupació, destaca que consideren millor els homes per aquesta professió els treballadors no qualificats (42%), els treballadors del comerç (37%) i el personal del serveis de restauració i serveis personals i de seguretat (32%).

3.1.3.- Enginyer/a telecomunicacions

Pel 73% de les persones enquestades, tant els homes com les dones poden treballar com a enginyer/a de telecomunicacions, mentre que un 22% ha respost que ho poden fer millor els homes i només un 3% pensa que les dones.

De fet, els homes són majoria entre els estudiants d'àmbits tècnics³ i, consegüentment, les dones accedeixen menys a certes ocupacions i sectors (segregació professional), ja que el camí que segueixen les noies, tant en les etapes de secundària com en els cicles formatius superiors i a la universitat, determina el seu futur professional.

El fet de tenir pocs referents femenins en professions tècniques també pot ser la causa de que les dones vegin aquesta ocupació més apropiada per als homes (hi ha una

---

³ Segons les dades del *Llibre blanc de les dones de Catalunya en el món de la ciència i la tecnologia*, mentre que les noies són majoria als batxillerats d'Humanitats i Ciències Socials (amb un 67,9% del total d'alumnes el curs 2001-2002), en el batxillerat Tecnològic les noies només representen un 17,4% del total d'estudiants que fan aquesta modalitat. També s'observa una distribució irregular i desequilibrada de les noies a les famílies dels Cicles Formatius de Grau Mitjà i Superior, on es troben concentrades en les àrees professionals no tecnològiques. En l'ensenyament universitari les dones representaven el 53% del total d'estudiants de primer i segon cicle en les universitat catalanes el curs 2000-2001, però en els àmbits d'arquitectura i enginyeria el percentatge de dones només era d'un 25,4%.

proporció superior de dones que consideren que els homes poden exercir millor d'enginyer de telecomunicacions: el 25% de les dones pel 19% dels homes); per edat, els més joves també consideren en major proporció que els homes poden exercir millor d'enginyers de telecomunicacions (el 31% dels que tenen entre 18 i 24 anys, i el 24% dels que tenen entre 25 i 39 anys, pel 17% dels que tenen entre 40 i 54 anys i el 22% dels majors de 55 anys), si bé també són els que diuen en major proporció que ho poden fer millor les dones (el 7% dels que tenen entre 18 i 24 anys). Segons el nivell d'estudis, els que tenen estudis primaris o sense estudis (27%) consideren en major proporció que aquesta professió la poden exercir millor els homes (pel 19% dels que tenen estudis secundaris i el 21% dels que tenen estudis universitaris). Segons la nacionalitat, els andorrans són els que consideren en menor proporció que els homes poden fer millor d'enginyers (19%), mentre que els que ho manifesten en major proporció (41%) són les persones del grup d'altres nacionalitats, i en funció de l'ocupació també ho pensen en major proporció els treballadors no qualificats (35%) i el personal dels serveis de restauració, personals i de seguretat (32%). Per sectors d'ocupació els treballadors del sector industrial i garatges (11%) i els treballadors de l'Administració pública (15%) són els que en menor proporció diuen que els homes poden fer millor d'enginyers de telecomunicacions.

3.1.4.- Electricista

La proporció de les persones enquestades que considera que els homes poden exercir millor d'electricistes (58%) supera la proporció de les que diuen que ho poden fer igual homes i dones (41%). Així doncs, aquesta activitat és considerada clarament masculina i, de fet, es constata que la presència femenina és pràcticament inexistent entre els electricistes i, en general, entre els professionals qualificats de la indústria i de la construcció i annexes.

En funció del nivell d'estudis de les persones enquestades, s'observa que entre els que tenen nivells d'estudis més alts, disminueix la proporció dels que pensen que els homes poden fer millor d'electricistes (el 69% dels que tenen estudis primaris o sense estudis, el 58% dels que tenen estudis secundaris i el 45% dels que tenen estudis universitaris), alhora que augmenta la proporció dels que pensen que ho poden fer igual els homes i les dones. Els portuguesos (81%) i les persones del grup d'altres nacionalitats (72%) són els que diuen que els homes poden fer d'electricistes en major proporció. En funció de l'ocupació de les persones enquestades, destaca que els que han respost en major proporció que els homes poden fer millor d'electricistes són els treballadors no qualificats (79%), els treballadors dels serveis de restauració, personals i de seguretat (68%), els treballadors de la indústria i la construcció (67%) i els treballadors del comerç (63%). Les persones que treballen en l'Administració pública (47%) i en el sector financer i d'assegurances (41%) són els que consideren en menor proporció que els homes poden exercir millor aquesta professió.

3.1.5.- Fotògraf/a

Al demanar si es considera que són els homes o les dones qui poden exercir millor com a fotògraf/a, prop del 87% de les persones enquestades han respost que ho poden fer igual, un 8% creu que els homes i prop d'un 6% que les dones, és a dir que no es pot deduir una tendència a considerar-la una professió masculina o femenina.

En l'anàlisi segons les característiques sociodemogràfiques de les persones enquestades, destaca que els portuguesos (13%) i els del grup d'altres nacionalitats (14%) són els que en major proporció pensen que els homes poden exercir millor com a fotògrafs, igual que els treballadors no qualificats (17%), mentre que els treballadors del serveis de restauració, personals i de seguretat són els que consideren amb un percentatge més alt que són les dones (11%).

3.1.6.- Secretari/ària

El 73% dels enquestats ha considerat que tant els homes com les dones poden exercir igual de secretari/a, pel 26% que ha respost que les dones i només un 1% ha dit que els homes. En aquest cas, es tracta d'una ocupació que s'ajusta a l'estereotip femení tant pel tipus de feina (tasques administratives) com per les característiques requerides (organització, caràcter servicial, etc.).

En funció de l'edat, els més joves són els que amb major proporció diuen que les dones poden fer millor de secretàries (el 46% dels que tenen entre 18 i 24 anys), i en funció del nivell d'estudis els que han cursat estudis secundaris (28%) ho diuen en major proporció que els que tenen estudis primaris (22%) i universitaris (25%). Els francesos (46%) i els grup d'altres nacionalitats (49%) són els que més consideren que la feina de secretària la poden fer millor les dones.

3.1.7.- Caixer/a de supermercat

La majoria de les persones enquestades (70%) consideren que pot fer de caixer/a de supermercat igual un home que una dona, però hi ha un 29% que pensa que ho pot fer millor una dona i només un 1% pensa que ho pot fer millor un home. Així, la professió de caixer/a de supermercat es considera més femenina, d'acord amb els estereotips de gènere que suposen que la dona té més facilitat per la relació amb les persones (caràcter més agradable), i que és més fiable en treballs on es manipulen diners (tot i que les ocupacions de nivell superior es reserven als homes).⁴

---

⁴ Rodríguez-Moreno, M.L.: "Pautas par reducir los estereotipos sexistas en orientación profesional. Una propuesta metodológica". Disponible a: <<http://www.terra.es/personal6/orientadora/otras/pautas.pdf>>

En relació a les característiques de les persones enquestades, destaca que són els homes els que amb major proporció diuen que són les dones qui poden exercir millor aquesta professió (el 34% dels homes pel 25% de les dones), i en funció de l'edat, els que tenen entre 18 i 24 anys són els que diuen en major proporció que les dones poden fer millor de caixeres (el 44%) que la resta de grups d'edat (entre el 26% i el 30%), tot i que la relació no és clarament significativa segons les proves estadístiques. En funció del nivell d'estudis, el 37% dels que tenen estudis primaris diuen que les dones poden fer millor de caixeres, pel 29% dels que tenen estudis secundaris i el 20% dels que tenen estudis universitaris. Segons la nacionalitat, les persones portugueses (43%) i del grup d'altres nacionalitats (47%) són les més que diuen que les dones poden fer millor de caixeres. Per sectors d'ocupació, les persones que treballen a l'Administració pública i en els organismes financers i d'assegurances són els que manifesten en menor proporció (19%) que les dones poden exercir millor de caixeres.

3.1.8.- Cirurgià/ana

Pel que fa a qui es considera que pot exercir millor la cirurgia, el 79% dels enquestats pensa que ho poden fer igual els homes que les dones, mentre que un 18% considera que ho poden fer millor els homes i prop d'un 3% diu que ho poden fer millor les dones. Aquesta és una professió que es tendeix a considerar masculina, no tant pel sector (ja que en l'àrea sanitària hi ha més proporció de dones), sinó probablement per tractar-se d'una especialitat amb més prestigi (novament intervé la qüestió de l'estatus social), i també pel fet d'atribuir perfils tècnics i molt especialitzats al gènere masculí.

En funció del nivell d'estudis de les persones enquestades, s'observa una relació significativa ja que els que tenen estudis primaris i sense estudis pensen que els homes poden fer de cirurgians millor que les dones en major proporció (el 25%) que els que tenen estudis secundaris (17%) i universitaris (12%). Per nacionalitats, els portuguesos (21%) i el grup d'altres nacionalitats (44%) són els que més consideren que els homes poden exercir millor de cirurgians. Segons l'ocupació, els treballadors no qualificats (33%), els jubilats (29%) i els treballadors del sector de la restauració, serveis personals i de seguretat (27%) són els que pensen en major proporció que els homes poden fer millor de cirurgians. Per sectors, diuen en menor proporció que els homes poden exercir millor de cirurgians les persones que treballen a l'Administració pública i en els organismes financers i d'assegurances (8% i 11% respectivament).

3.1.9.- Infermer/a

En aquest cas, tot i que un 80% diu que poden fer d'infermers/es igual els homes que les dones, hi ha una tendència a considerar que les dones poden exercir millor d'infermeres (18%). Per una part, aquesta professió s'associa al rol assignat tradicionalment a les dones de tenir cura dels malalts i, per una altra part, es tracta d'una categoria professional intermèdia, i per tant, amb un estatus inferior a la d'altres categories del camp sociosanitari. La consideració de que la professió d'infermera està feminitzada es

fa molt evident observant les xifres d'estudiants d'aquesta especialitat (amb dades del curs 2002-2003, només un 13% dels estudiants de la Escola Universitària d'Infermeria d'Andorra són nois).

Els homes enquestats consideren en major proporció que les dones poden exercir millor d'infermeres (el 22% dels homes pel 15% de les dones), i per edats els que tenen entre 18 i 24 anys són també els que ho pensen en major proporció (el 31%) que les grups de més edat (entre un 15% i un 19%). Per nivell d'estudis i ocupacions, les diferències no són estadísticament significatives.

3.1.10.- Bomber/a

Al demanar qui es considera que pot exercir millor la professió de bomber/a, la majoria de les persones enquestades (53%) creu que els homes, i tot i que un 46% han dit que ho poden fer igual els homes que les dones, només un 0,5% ha dit que les dones. Aquests resultats mostren clarament que es considera una professió masculina, en correspondència a l'estereotip de gènere que atribueix als homes una major preparació física i disposició a afrontar riscos i perills.

En funció de l'edat, els que tenen entre 18 i 24 anys i els majors de 55 anys són els que consideren en major proporció (60%) que els homes poden exercir millor de bombers, i entre els que tenen nivells d'estudis més alts disminueix la consideració de que els homes poden fer millor de bombers (el 59% dels que tenen estudis primaris o sense estudis, 51% dels que tenen estudis secundaris i els 50% dels que tenen estudis universitaris). Segons la nacionalitat, la proporció dels que diuen que els homes poden fer millor de bombers varia del 46% dels andorrans al 83% del grup d'altres nacionalitats. En funció de l'ocupació, els que consideren en major proporció que els homes poden exercir millor aquesta professió són els que treballadors no qualificats (67%) i els que ho manifesten en menor proporció són els professionals i tècnics (40%). Les persones que treballen a l'Administració pública (32%) i en els organismes financers i d'assegurances (41%) són les que en menor proporció consideren que els homes poden exercir millor de bombers.

3.1.11.- Polític/a

En relació a la professió de polític/a, hi ha una clara majoria (86%) de persones que manifesten que poden exercir-la tant els homes com les dones, mentre que prop d'un 9% diu que poden fer-ho millor els homes i un 5% que poden fer-ho millor les dones. Així, tot i tractar-se d'una professió que comporta tasques de decisió (que la societat atribueix tradicionalment als homes), no es manifesta una resposta estereotipada en relació al gènere, potser perquè hi ha referents propers de dones que exerceixen de polítiques.

Segons el nivell d'estudis de la persona enquestada, destaca que disminueix la proporció dels que consideren que els homes poden exercir millor de polítics al passar als nivells més alts: del 12% dels que tenen estudis primaris o sense estudis, al 9% dels que tenen estudis secundaris i el 4% dels que tenen estudis universitaris. Els portuguesos (23%) i el grup d'altres nacionalitats (17%) són els que més pensen que els homes poden fer millor de polítics. En funció de l'ocupació, els treballadors no qualificats (24%) i els treballadors del sector de restauració, serveis personals i seguretat (13%) són els que pensen en major proporció que els homes poden fer millor de polítics, mentre que els professionals i tècnics són els que ho pensen en menor proporció (3%).

3.1.12.- Conductor/a de camió

En el cas dels conductors/es de camió, encara que la majoria (61%) ha dit que poden fer-ho igual els homes que les dones, es manifesta una tendència a considerar que és una professió que poden exercir millor els homes (el 38%) que les dones (menys d'un 1%). L'estereotip de gènere també es manifesta clarament en aquesta percepció, ja que s'associa la conducció de vehicles grans i les tasques de descàrrega, a una major força física i a activitats de tradició masculina.

Segons el nivell d'estudis de les persones enquestades, els que tenen estudis primaris o sense estudis manifesten en major proporció que els homes poden fer millor de camioners (el 44%) que els que tenen estudis secundaris i universitaris (al voltant del 36%). Per nacionalitats, la proporció dels que pensen que els homes poden fer millor de conductors de camions va del 31% dels andorrans al 73% del grup d'altres nacionalitats.

3.2. De les següents característiques, qui considera que tenen millor aptitud, els homes, les dones o igual (no hi ha diferència)?

	Homes	Dones	Igual	Ns/nc
Aptitud per les matemàtiques i la ciència	10,2%	11,9%	76,9%	1,0%
Inclinació per a ocupar-se d'altres persones	1,0%	70,0%	28,9%	,1%
Habilitat manual	12,3%	33,1%	54,3%	,2%
Força física	91,1%	,4%	8,3%	,2%
Habilitat per a dirigir persones	11,0%	19,6%	69,2%	,2%
Disposició a rebre ordres (a que el manin)	9,4%	27,6%	62,2%	,8%
Facilitat d'expressió oral	3,4%	29,9%	66,6%	,2%
Disposició a viatjar per motius laborals	40,2%	4,3%	55,2%	,3%

Segons les persones enquestades, les dones tenen una major inclinació a ocupar-se d'altres persones i també superarien als homes en habilitat manual, facilitat d'expressió oral i disposició a rebre ordres. En canvi, es considera que els homes superen les dones en força física i tenen una major disposició a viatjar per motius laborals. Aquests

estereotips influeixen en la segregació professional en funció del gènere. Les respostes que apareixen més polaritzades són la inclinació a ocupar-se d'altres persones com a característica femenina i la força física com a atribut masculí (en la resta de les característiques més de la meitat de les persones han optat per dir que no hi ha diferències entre homes i dones). Curiosament, en l'habilitat per dirigir persones les dones surten millor parades que els homes, tot i que la desigualtat en les jerarquies del mercat de treball és significativament favorable als homes.

3.2.1.- Aptitud per les matemàtiques i la ciència

El 77% de les persones enquestades consideren que els homes i les dones tenen les mateixes aptituds per les matemàtiques i les ciències, un 12% creu que les dones tenen més aptitud i un 10% creu que són els homes. No es detecta doncs una tendència a atribuir major aptitud per les matemàtiques i la ciència als homes o a les dones, tot i que en algunes àrees encara hi ha una major presència masculina (tant en els estudis com en el mercat laboral).

Segons les variables sociodemogràfiques dels enquestats, s'observa que les dones opinen en major proporció que l'aptitud per les matemàtiques i la ciència és igual entre homes i dones (ho diuen el 83% de les dones pel 72% dels homes). Segons el nivell de formació, els que tenen estudis universitaris són els que diuen en major proporció que no hi ha diferència entre homes i dones (80%), però també són els que diuen en menor proporció que les dones tenen més aptitud per les matemàtiques (6%). Per nacionalitats, els portuguesos són els que pensen en major proporció que les aptituds són iguals entre els homes i dones (88%) i el grup d'altres nacionalitats el que ho diu en menor proporció (el 65%, mentre que un 27% diu els homes tenen més aptitud). Per sectors d'ocupació, destaca que els treballadors d'organismes financers i assegurances (93%) i els treballadors del sector construcció (86%) són els que amb major proporció diuen que tenen la mateixa aptitud homes i dones.

3.2.2.- Inclinació a ocupar-se d'altres persones

En aquest cas sí que s'observa una clara tendència a atribuir a les dones una propensió a ocupar-se d'altres persones (70% de les persones enquestades), mentre que un 29% considera que no hi ha diferències entre homes i dones, i només un 1% creu que hi tenen més inclinació els homes. Les raons poden buscar-se en els rols que la societat atribueix tradicionalment a dones i homes, identificant-les a elles amb professions que requereixen habilitats per a la cura de les persones. Tot i que aquesta característica es presenta en molts casos com una inclinació biològica, es tracta d'un estereotip de gènere o sociosexual, marcat pels rols de tradicional atribució femenina. Aquest estereotip influeix en la segregació ocupacional de les dones, que s'ocupen amb major proporció de les tasques d'atenció a les persones (nens, malalts, gent gran).

Segons el nivell d'estudis de les persones enquestades, els que tenen estudis universitaris són els que diuen en major proporció que la inclinació a ocupar-se d'altres persones és igual en els homes i les dones. Per nacionalitats, destaquen els francesos (40%) i els andorrans (31%) entre els que més manifesten que és igual la inclinació dels homes i les dones a ocupar-se d'altres persones. En funció de l'ocupació, els professionals i tècnics (39%) i el personal qualificat i semiqualficat dels sectors de restauració, serveis personals i de seguretat (38%) són els que diuen en major proporció que no hi ha diferències entre homes i dones.

3.2.3- Habilitat manual

Més de la meitat de les persones enquestades (54%) han manifestat que no hi ha diferències entre homes i dones pel que fa a la seva habilitat manual, mentre que un 33% considera que és una habilitat més femenina i un 12% creu que és més propi dels homes. Conforme els estereotips de gènere, moltes de les activitats que requereixen habilitat manual són majoritàriament ocupades per dones.

Les dones enquestades consideren en major proporció que són elles les que tenen més habilitat manual (39%), mentre que els homes manifesten que les dones tenen més habilitat manual en menor proporció (28%). Per edat, va augmentant la proporció dels que consideren que les dones tenen més habilitat manual al passar als grups de més edat (del 19% dels que tenen entre 18 i 24 anys al 44% dels majors de 55 anys). En els nivells d'estudis més alts disminueix la proporció dels que diuen que les dones tenen més habilitat manual (del 44% dels que tenen estudis primaris o sense estudis al 25% dels que tenen estudis universitaris). Les persones de nacionalitat espanyola (43%) són les que han dit en major proporció que les dones superen els homes en habilitat manual, mentre que els francesos (18%) són els que ho diuen en menor proporció. En funció de l'ocupació, els professionals i tècnics (71%) i el personal qualificat i semiqualficat de la indústria i la construcció (66%) són els que diuen en major proporció que no hi ha diferències en l'habilitat manual d'homes i dones.

3.2.4.- Força física

Un 91% dels enquestats ha considerat que la força física és una característica en la que destaquen clarament els homes i només un 8% manifesta que no hi ha diferència. Així, s'atribueix als homes una major força física, i en funció d'això, també es consideren algunes activitats més apropiades per als homes, encara que en molts treballs la força física és cada cop menys important.

En funció de l'edat de les persones enquestades, els més joves són els que diuen en major proporció que la força física és igual entre homes i dones (16%), i per nacionalitat, els andorrans són els que diuen que no hi ha diferència en major proporció

(13%) i els portuguesos i el grup d'altres nacionalitats els que ho manifesten en menor proporció (3%).

3.2.5.- Habilitat per a dirigir persones

En relació a l'habilitat per a dirigir persones, un 69% de les persones enquestades considera que no hi ha diferència entre homes i dones, mentre que prop d'un 20% diu que tenen més aptitud les dones i un 11% considera que són els homes els que tenen més habilitat per a dirigir persones. Sembla doncs, que hi ha una tendència a atribuir aquesta capacitat a les dones, tot i que en el mercat laboral estiguin infrarepresentades en els llocs de supervisió, direcció i control. El fet que en els llocs de responsabilitat hi hagi menys proporció de dones (segregació vertical) no seria degut a una menor capacitat de les dones per fer aquestes tasques, sinó que es tractaria d'una situació discriminatòria derivada de la segmentació de gènere que hi ha en el mercat laboral, així com del fet que en les generacions de dones que ara tenen edats intermèdies-avançades no proliferaren qualificacions tècniques de rang elevat (les quals permeten ascendir més fàcilment a certs llocs de direcció).

Els homes enquestats diuen en major proporció que són ells els que tenen més habilitat per dirigir a persones (el 14% dels homes pel 8% de les dones), mentre que les dones diuen en major proporció que no hi ha diferències (el 74% de les dones pel 65% dels homes). Per edat, els més joves diuen en major proporció que la resta de grups que les dones tenen més habilitat per dirigir persones (25%), mentre que els majors de 55 anys són els que diuen en major proporció que els homes superen les dones en aquesta característica (17%). Segons l'ocupació de les persones enquestades, els venedors i comerciants (29%), i els treballadors no qualificats (28%) són els que diuen en major proporció que les dones tenen més habilitat per dirigir persones, mentre que el grup dels propietaris, directius i comandaments intermedis, i els treballadors qualificats i semiqualicats de la restauració, serveis personals i de seguretat són els que diuen en menor proporció que les dones tenen aquesta habilitat (12%), i en canvi diuen en major proporció que són els homes els que tenen aquesta aptitud (16%).

3.2.6.- Disposició a rebre ordres (a que el manin)

Encara que la majoria de les persones enquestades (62%) han manifestat que la disposició a rebre ordres és igual en els homes i les dones, hi ha una tendència a considerar que hi tenen més disposició les dones (28%) que els homes (9%). Així, aquesta característica es considera més femenina, en relació al fet que tradicionalment les dones han estat en una situació de submissió (per l'assignació de les fonts de poder a l'home) i al rol passiu atribuït al gènere femení.

Les dones enquestades manifesten en major proporció que consideren que elles tenen més disposició a rebre ordres (el 34% de les dones pel 22% dels homes). Les persones

de nacionalitat andorrana (72%) diuen en major proporció que la disposició a rebre ordres és igual entre homes i dones, mentre que els que ho diuen en menor proporció són els espanyols (56%) i els portuguesos (50%), que consideren en major proporció que aquesta característica és més pròpia de les dones (33% i 38% respectivament). Per ocupacions, destaca que els propietaris, directius i comandaments intermedis (69%) i els professionals i tècnics (71%) són els que diuen en major proporció que aquesta disposició és igual entre els homes i les dones, mentre que els treballadors no qualificats són els que ho diuen en menor proporció (50%), i consideren en major proporció que la resta de grups que són les dones (37%) les que estan més disposades a rebre ordres, junt amb les mestresses de casa (40%).

3.2.7.- Facilitat d'expressió oral

La facilitat d'expressió oral, tot i que un 67% dels enquestats diuen que és igual pels homes i les dones, es considera una habilitat més femenina: el 30% de les persones enquestades han dit que les dones tenen més aptitud, pel 3% que han dit que són els homes. Aquesta característica, junt a altres atribuïdes a les dones (capacitat de relació i caràcter agradable, importància de l'aspecte físic, etc.), comporta que a nivell laboral es prefereixi una dona en les activitats en que es requereix un tracte directe amb el client (recepcionistes, venedores, etc.).

Segons el nivell d'estudis de les persones enquestades, diuen en major proporció que la facilitat d'expressió oral és igual entre homes i dones, els que tenen estudis universitaris (74%) que els que tenen estudis primaris i secundaris (64%). Segons l'ocupació, les diferències més grans s'observen en el grup de propietaris, directius i comandaments intermedis (el 81% diuen que no hi ha diferències, pel 15% que considera que les dones tenen més facilitat d'expressió oral) i entre els treballadors qualificats i semiqualicats de la indústria i la construcció (el 53% considera que no hi ha diferències i el 46% opina que les dones tenen més facilitat d'expressió oral).

3.2.8.- Disposició a viatjar per motius laborals

El 55% de les persones enquestades considera que la disposició a viatjar per motius laborals és igual entre els homes que entre les dones, però un 40% considera que els homes tenen més disposició a viatjar per motius laborals i només un 4% diu que les dones. És a dir, que s'atribueix aquesta característica molt més als homes que a les dones, fet que es relaciona amb un rol masculí més actiu i també pressuposa una major llibertat i disponibilitat dels homes, mentre que les dones estarien més limitades per les responsabilitats domèstiques i familiars.

Analitzant les respostes segons l'edat dels enquestats, destaca que només en el grup de 25 a 39 anys la proporció dels que diuen que els homes tenen una major disposició a viatjar per motius laborals (50%) supera la proporció dels que diuen que no hi ha diferències (49%), mentre que en la resta de grups aproximadament el 59% manifesta

que no hi ha diferències. En funció de l'ocupació, els professionals i tècnics (60%) i les mestresses de casa (64%) són els que diuen en major proporció que la disposició a viatjar per motius laborals d'homes i dones és igual, mentre que els que ho manifesten en menor proporció són els treballadors qualificats i semiqualficats de la indústria i la construcció (49%).

3.3. En relació als següents aspectes, vostè creu que actualment la situació de les dones a Andorra és millor, igual o pitjor que la dels homes?

	Millor	igual	Pitjor	Ns/nc
Salari	,2%	11,4%	82,3%	6,1%
Perspectives de promoció professional	3,3%	30,6%	60,8%	5,4%
Estabilitat en el lloc de treball	6,0%	53,3%	36,3%	4,3%
Accés a llocs de responsabilitat de les empreses	3,5%	30,5%	62,3%	3,7%
Accés a llocs de responsabilitat de la vida política	3,2%	39,2%	53,5%	4,1%

La majoria de la població enquestada considera que la situació de les dones és pitjor que la dels homes en relació al salari, les perspectives de promoció professional, l'accés a llocs de responsabilitat en les empreses i en la vida política, i només en relació a l'estabilitat en el lloc de treball, la majoria pensa que la situació de les dones és igual que la dels homes.

Una dada important a tenir en compte, com es pot veure seguidament per a cada apartat, és que en tots els casos llevat d'un la percepció actual és més pessimista per les expectatives de les dones que no la de l'any 2002. En l'únic cas on les perspectives actuals són més optimistes que les de fa dos anys és en el cas de l'accés a llocs de responsabilitat de la vida política. La contundència d'aquesta dada comparativa pot ser un índex d'un empitjorament real de les condicions de treball del col·lectiu de dones en el mercat de treball andorrà, o pot ser degut a una major conscienciació de les dones del Principat envers les desigualtats de gènere, o bé pot ser causat per una conjunció d'ambdós factors explicatius.

3.3.1.- Salari

El 82% de les persones enquestades consideren que la situació de les dones és pitjor que la dels homes en relació als salaris, i només un 11% pensa que és igual (un 6% no ha respost). Val a dir que la percepció d'aquesta situació de desigualtat ha augmentant respecte els resultats del segon Observatori de l'any 2002 (el 72% considerava que en

relació als salaris la situació de les dones era pitjor i un 23% que era igual que la dels homes).

Les dones són les que diuen en major proporció que la seva situació en relació als salaris és pitjor (el 87% de les dones pel 78% dels homes). En canvi, analitzant en funció de les altres característiques de les persones enquestades (edat, nacionalitat, nivell d'estudis, ocupació) no s'observen diferències significatives en aquesta qüestió.

3.3.2.- Perspectives de promoció professional

Al demanar per la situació de les dones en relació a les perspectives de promoció professional, un 61% dels enquestats pensa que és pitjor i un 31% que és igual, però només un 3% diu que és millor que la dels homes. En l'Observatori del 2002, un 54% va definir les perspectives de promoció professional de les dones com pitjor i un 38% com igual (també un 3% deia que era millor que la dels homes).

Entre les persones enquestades, les dones diuen en major proporció que tenen pitjors perspectives de promoció professional (el 67% de les dones pel 55% dels homes).

3.3.3.- Estabilitat en el lloc de treball

En aquest cas, la majoria (53%) ha considerat que l'estabilitat en el lloc de treball de les dones és igual a la dels homes, tot i que un 36% diu que és pitjor i un 6% que és millor que la dels homes. En l'Observatori de l'any 2002 hi havia un percentatge superior dels que consideraven que l'estabilitat en el lloc de treball de les dones era igual que la dels homes (68%) i un percentatge inferior dels que pensaven que era pitjor (25%).

Segons les característiques de les persones enquestades, destaca que les dones (42%) diuen en major proporció que la seva situació en relació a l'estabilitat laboral és pitjor que la dels homes (pel 31% dels homes que pensa el mateix). En funció de l'edat, els més joves diuen en menor proporció que la situació de les dones és pitjor (24%) i són els que diuen en major proporció (61%) que és igual, mentre que en els grups de més edat disminueix els que consideren que la situació de les dones és igual i augmenta la dels que consideren que és pitjor. Per nacionalitat, destaca que els espanyols són els que diuen en major proporció que la situació de la dona és pitjor (41%) i els francesos els que ho diuen en menor proporció (25%). Segons el nivell de formació, augmenta la proporció dels que diuen que la situació de la dona és igual al passar als nivells d'estudis més alts (del 48% dels que tenen estudis primaris al 58% dels que tenen estudis universitaris) alhora que disminueix la proporció dels que diuen que és pitjor (del 43% dels que tenen estudis primaris al 32% dels que tenen estudis universitaris). En funció de l'ocupació, els propietaris, directius i comandaments intermedis són els que diuen en major proporció que l'estabilitat laboral de les dones és igual que la dels homes (67%), i els que ho diuen en menor proporció són les mestresses de casa (38%), jubilats (39%) i els treballadors de la restauració, serveis personals i de seguretat (48%).

3.3.4.- Accés a llocs de responsabilitat en les empreses

Envers l'accés de les dones als llocs de responsabilitat en les empreses, un 62% considera que ho tenen pitjor que els homes, un 31% que és igual i un 4% que és millor. Aquests percentatges són similars als observats en l'enquesta del 2002 (un 60% considerava que l'accés de les dones als llocs de responsabilitat en les empreses era pitjor, un 32% que era igual i un 3% que era millor que la dels homes).

En relació a la percepció de la situació de les dones en l'accés als llocs de responsabilitat en les empreses, el 57% dels que tenen estudis primaris considera que és pitjor, pel 64% dels que tenen estudis secundaris i el 67% dels que tenen estudis primaris, però la proporció dels que pensen que és igual disminueix al passar als nivells d'estudis més alts (el 35%, 31% i 23% respectivament).

3.3.5.- Accés a llocs de responsabilitat en la vida política

La major part de les persones enquestades (54%) considera que la situació de les dones pel que fa a l'accés als llocs de responsabilitat és pitjor que la dels homes, un 39% considera que és igual i un 3% que és millor. En aquest cas, comparant amb els resultats de l'Observatori de l'any 2002, la percepció de desigualtat ha disminuït (un 61% considerava que la situació de les dones era pitjor, un 29% que era igual i un 2% que era millor que la dels homes).

Les dones enquestades consideren que la seva situació és pitjor en l'accés a llocs de responsabilitat en la vida política, en major proporció que els homes (el 62% de les dones pel 45% dels homes), mentre que els homes pensen en major proporció que és igual (el 45% dels homes pel 33% de les dones). En funció de la nacionalitat, els espanyols són els que diuen en major proporció que la situació de les dones és pitjor que la dels homes (56%) mentre que el grup d'altres nacionalitats ho diu en menor proporció (49%). Segons l'ocupació, els que diuen en major proporció que la situació de les dones és pitjor són els treballadors no qualificats (64%) i el personal administratiu (61%) mentre que els treballadors qualificats i semiqualicats de la indústria i la construcció són els que ho diuen en menor proporció (35%).

3.4. Ens podria dir si està més aviat d'acord o més aviat en desacord amb cadascuna de les frases següents?

3.4.1.- “En les mateixes condicions, és a dir, amb la mateixa preparació i dedicació, la majoria de les empreses prefereixen homes per cobrir els llocs de treball de responsabilitat”

	Freqüència	Percentatge
Més aviat d'acord	643	72,4
Més aviat en desacord	220	24,8
Ns/nc	24	2,8
Total	888	100,0

Un 72% de les persones enquestades consideren que les empreses prefereixen homes per cobrir els llocs de treball de responsabilitat (en l'Observatori del 2002 prop d'un 76% també ho pensava). Hi ha més dones que estan d'acord amb aquesta afirmació (79% de les dones pel 66 % dels homes) i també augmenta la proporció dels que hi estan d'acord en els grups de més edat (el 54% dels que tenen entre 18 i 24 anys pel 78% dels majors de 55 anys). En funció del nivell d'estudis, s'observa una lleugera diferència (estan d'acord el 73% dels que tenen estudis primaris o sense estudis i el 68% dels que tenen estudis universitaris), i en funció de l'ocupació, els que hi estan d'acord en major proporció són les mestresses de casa (87%), els treballadors no qualificats (81%) i el personal administratiu (79%).

3.4.2.- “Les dones han d'esforçar-se més que els homes per demostrar que poden desenvolupar un mateix lloc de treball”

	Freqüència	Percentatge
Més aviat d'acord	691	77,8
Més aviat en desacord	184	20,7
Ns/nc	13	1,5
Total	888	100,0

La majoria de les persones enquestades (78%) consideren que les dones han d'esforçar-se més que els homes per demostrar que poden desenvolupar un mateix lloc de treball (aquest percentatge és lleugerament superior al de l'Observatori de l'any 2002, quan prop d'un 75% de les persones enquestades van dir que estaven d'acord amb aquesta afirmació). Hi ha una proporció més alta de dones que hi estan d'acord (87%) que entre els homes (69%), i entre els grups de més edat (84% dels majors de 55 anys) que entre

Segon quadrimestre del 2004

els joves (el 63% dels que tenen entre 18 i 24 anys). Per nacionalitat els francesos (88%) i el grup d'altres nacionalitats (89%) són els que hi estan d'acord en major proporció, i en funció de l'ocupació, les mestresses de casa (87%), els treballadors no qualificats (85%), i els treballadors qualificats i semiqualicats de la restauració i serveis personals i de seguretat (84%), estan d'acord en major proporció.